

ชื่อ อัสมา หวังกุลหล้า
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อ
ประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ
Political Roles of Thai Middle Classes in People's Alliance For Democracy
(PAD) under Thaksin's Regime

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับ
ขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2549 โดยมีคำถามหลัก คือ

1) ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขบวนการพันธมิตร
ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และ

2) เหตุใดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อ
ประชาธิปไตยถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบคิดเกี่ยวกับชนชั้นในแนวทางมาร์คซิสต์ โดยเฉพาะกรอบคิดเกี่ยวกับ
ชนชั้นกลางของอิริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright) ในการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความขัดแย้งในเรื่อง “ผลประโยชน์” ของกลุ่มคนผู้ซึ่งไม่ได้รับ
ผลประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนกลุ่ม
นี้รวมตัวกันเป็นขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (2) การเคลื่อนไหวทางการเมือง
ของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีแนวโน้มเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้น
กลาง เนื่องจาก “อำนาจนำ” ในการเคลื่อนไหวโน้มเอียงไปทางแกนนำของชนชั้นกลาง และ
“แนวทางการเคลื่อนไหว” โนม์เอียงไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นกลาง

Abstract

This research is the study of the political conflicts between the government of police lieutenant colonel Thaksin Shinnawatra and People's Alliance for Democracy (PAD) during the year 2548 – 2549 B.E. to the main questions ;

(1) How did People's Alliance For Democracy (PAD) originate under the government of police lieutenant colonel Thaksin Shinnawatra? and

(2) Why are the PAD's movements noticed as Middle Classes movement? The framework researcher chose to study is Neo-Marxist version of the concept of the middle class proposed by Erik Olin Wright

The research's results are

(1) the conflicts of interest of the ones who hasn't gained the advantages under the governing of the government of police lieutenant colonel Thaksin Shinnawatra was the main cause to make them gathered to be People's Alliance for Democracy (PAD).

(2) The PAD political movements tended to be the middle class's movement because leading power tended to be expressed by the middle class's leaders and the movement style tended to be the middle class's advantages.

Keywords : Middle Class, People's Alliance for Democracy (PAD), Thaksin's Regime

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. บทนำ

การเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองในเหตุการณ์ความขัดแย้งเมื่อปี พ.ศ.2548-2549 ที่ผ่านมาเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพรรคไทยรักไทยที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีกับขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ทำเนี่ยวร่วมอย่างหลวมๆ ของกลุ่มคนหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มทุน กลุ่มคนในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน รวมถึงผู้ประกอบการทั้งรายใหญ่ และรายย่อย นักวิชาการ ปัญญาชน และนักเคลื่อนไหวในองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวคือต้องการให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตาม ขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยภายใต้แกนนำที่สำคัญ 5 คน คือ สนธิ ลิ้มทองกุล, พล.ต.จำลอง ศรีเมือง, สมศักดิ์ โกศัยสุข, พิภพ ธงไชย, สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ โดยมี สุริยະไส กตะศิลา เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) เป็นผู้ประสานงานและโฆษก ถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง มุมมองในลักษณะนี้ต่างเห็นตรงกันว่าจุดสำคัญของการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลางและคนกรุงที่ตื่นตัวทางการเมือง โดยชนชั้นกลางเหล่านี้มีบทบาทอย่างสำคัญในการกำหนดเนื้อหาหลักของการอภิปรายทางการเมืองในการขับไล่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ในเวลาต่อมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในที่สุดได้นำไปสู่เหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เพื่อโค่นล้มรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีคำถามหลักว่า

- 1) เหตุปัจจัยใดที่ทำให้เกิดการต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยขบวนการพันธมิตรฯ และ
- 2) เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งข้อสังเกตว่าขบวนการพันธมิตรฯ เป็นขบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ทำความเข้าใจบริบททางสังคมการเมืองไทยในช่วงสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ระหว่างปี พ.ศ.2544-2549 เพื่อค้นหาเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้ขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อกำเนิดขึ้น

2.2 ศึกษาบทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2549 เพื่ออธิบายถึงเหตุผลที่มีการตั้งข้อสังเกตว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

3. สมมติฐานของการวิจัย

ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ ที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนกลุ่มนี้รวมตัวกันเป็นขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ทำการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 จนกระทั่งถึงเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นั้น มีแนวโน้มเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง เพราะอำนาจนำ ระบบคิด (Ideology) และแนวทางการเคลื่อนไหวมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นกลาง

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ กล่าวคือ

การวิจัยเอกสารแบ่งเป็นการวิจัยเอกสารขั้นต้น (Primary Source) เช่น เอกสารเกี่ยวกับแถลงการณ์ข้อเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในการชุมนุมเคลื่อนไหวปี พ.ศ. 2549 และการวิจัยเอกสารขั้นรอง (Secondary Source) เช่น ข้อมูล/บทความ/ทัศนะ/ความเห็นจากหนังสือพิมพ์ จุลสาร/วารสาร/นิตยสาร ทางการเมือง เอกสารบันทึกบทสัมภาษณ์ของนักวิชาการ/ผู้ที่เกี่ยวข้อง หนังสือเล่ม งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำการค้นคว้าจากฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ต่างๆ

ส่วนวิธีการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ (Interviewing) มีรูปแบบของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบประเด็นคำถามที่ต้องการทราบ

ข้อมูลไว้ล่วงหน้า และสัมภาษณ์บุคคลประเภทที่เป็นผู้รู้ หรือ “ผู้ให้ข้อมูลหลัก” (Key-Information Interview) ร่วมกับการสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และซักถามในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหลัก เพื่อรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งนี้ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัย คือ กลุ่มคนชนชั้นกลางที่ผู้วิจัยเลือกสรรแล้วจากการใช้ กรอบแนวคิด โครงสร้างทางชนชั้นของอิริค โอลิน ไรท์ เป็นเครื่องมือในการจำแนกกลุ่มสัมภาษณ์ตามภาวะวิสัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านตัวแสดงหลัก มุ่งศึกษากลุ่มคน “ชนชั้นกลาง” ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ.2549 ซึ่งในที่นี้ได้แบ่งชนชั้นกลางออกเป็น 2 กลุ่มหลักตามกรอบการนิยามของอิริค โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright) ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบหลักในการศึกษา คือ ชนชั้นกลางเก่า (Old Middle Class) และชนชั้นกลางใหม่ (New Middle Class)

5.2 ขอบเขตด้านเวลา เริ่มต้นการศึกษาบทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เฉพาะช่วงสมัยรัฐบาลพรรคไทยรักไทยที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และสิ้นสุดลงเมื่อเกิดรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เป็นสำคัญ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการศึกษาชนชั้นกลางไทย ด้วยการใช้กรอบแนวคิดของอิริค โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright)

6.2 เกิดความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอันนำไปสู่เหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549

6.3 เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

6.4 เป็นการศึกษาที่ช่วยเพิ่มทางเลือก หรือขยายขอบเขตการอธิบายปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

7. ผลการศึกษา

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง : นำเสนอกรอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงสร้างชนชั้นกลางของอีริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright) ซึ่งเป็นกรอบการวิเคราะห์หลักของการศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอผลการนำกรอบการวิเคราะห์มาใช้ในการจำแนกแยกแยะชนชั้นกลางในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ส่วนที่สอง : นำเสนอผลการศึกษาจากคำถามหลักประเด็นแรกที่ได้ตั้งไว้ว่าขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

ส่วนที่สาม : นำเสนอผลการศึกษาจากคำถามหลักประเด็นที่สองที่ได้ตั้งไว้ว่า เพราะเหตุใดขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจึงถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

7.1 ส่วนที่หนึ่ง : กรอบการวิเคราะห์โครงสร้างทางชนชั้นของอีริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright)

อีริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันที่เน้นการศึกษาตามแนวทางมาร์กซิสต์ใหม่ (Neo-Marxist) เป็นหลัก ซึ่งให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ด้วยมโนทัศน์และทฤษฎีชนชั้นของมาร์กซ์อย่างต่อเนื่องท่ามกลางความแปรผันของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมปัจจุบันที่กระทบต่อความเชื่อมั่นและพลังของคำอธิบายของทฤษฎีมาร์กซิสต์ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดโครงสร้างทางชนชั้นของ อีริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright) เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา เพราะกรอบแนวคิดชนชั้นชี้แนะการวิเคราะห์ความขัดแย้งทางสังคม และการต่อสู้ทางชนชั้นอยู่ในตัว โดยลักษณะที่สำคัญของแนวคิดแบบมาร์กซิสต์ คือ การศึกษาชนชั้นผ่านหลักเกณฑ์ “ความสัมพันธ์ทางการผลิต” และให้ความสำคัญกับยุคสมัยที่มีนัยทางประวัติศาสตร์ เป็นกรอบการศึกษาที่คำนึงถึงการวิเคราะห์ในหลายระดับ ทั้งระดับแบบวิถีการผลิต (mode of production) ระดับรูปลักษณะการก่อตัวทางสังคม (social formation) และระดับจุดบรรจบของเหตุการณ์ (conjuncture) (Wright, E.O., 1985: 107)

ระดับการวิเคราะห์ตามแนวทางมาร์คซิสต์มี 3 ระดับที่สำคัญ คือ

1) Mode of Production หรือ วิธีการผลิต เป็นระดับใหญ่สุดและเป็นนามธรรม เกี่ยวข้องกับยุคสมัย โดยมีชนชั้นหลัก ๆ อยู่ 2 ชั้น คือ ชนชั้นนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งเป็นชนชั้นแห่งยุคสมัยทุนนิยม

2) Social Formation หรือ รูปลักษณะการก่อตัวทางสังคม เป็นระดับของการแบ่งยุค สมัยออกเป็นช่วง ๆ เช่น 5 ปี หรือ 10 ปี มีความเป็นรูปธรรมสูงขึ้น และมีรายละเอียดปลีกย่อยของ บริบทต่างๆ เข้ามา เช่น มีชนชั้นกลางที่หลากหลาย มีสิ่งตกค้างจากยุคเก่าดำรงอยู่ มีการอ้าง ความคิดความเชื่อแบบเก่าๆ และยังมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น เช่น การร่วมมือแบบสหกรณ์ แต่สิ่งใหม่ ที่เกิดขึ้นนี้ยังไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าจะเติบโตและพัฒนาได้หรือไม่

3) Conjuncture หรือ จุดบรรจบของเหตุการณ์ เป็นระดับที่มีการเกิดขึ้นของ ปραฏการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ เช่น การชุมนุมประท้วงของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตย การชุมนุมประท้วงของคนเสื้อแดง มีปรากฏการณ์การสร้างพันธมิตรแนวร่วม รวมถึงการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของชนชั้นในสังคมอันหลากหลายทั้งในระดับย่อยและ ภาพรวม โดยมีลักษณะการฟุ้งฟิง ขัดแย้ง และปะทะประสานกันตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการมี อุดมการณ์ หรือผลประโยชน์ทางชนชั้นที่ร่วมกัน หรือแตกต่างกัน เป็นต้น ซึ่งระดับการวิเคราะห์ที่ สามนี้มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้ง Mode of Production และ Social Formation

งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ในระดับที่สองและระดับที่สามตามกรอบแนวคิด ชนชั้นกลางของ อีริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright)

กรอบแนวคิดที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงสร้างชนชั้น โดยเฉพาะชนชั้นกลาง ในสังคมทุนนิยมร่วมสมัยในทัศนะของไรท์ ได้ให้ข้อเสนอในการจำแนกแยกแยะชนชั้นกลาง ออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ

1) ชนชั้นกลางเก่า (traditional / old middle class) เป็นตำแหน่งทางชนชั้นที่ไม่เป็น ทั้งผู้ซื้อและผู้ถูกซื้อ เช่น นายทุนน้อย ที่ถือครองทรัพย์สินหรือเงินทุน, ผู้ผลิตรายย่อย รวมทั้ง ขวานรายย่อยที่จ้างงานตนเองโดยเงินทุนของตนเอง (Wright, E.O., 1985: 86-87) แต่ ณ บางจุด ก็เป็นตำแหน่งทางชนชั้นที่เป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ถูกซื้อ เช่น ขวานรายย่อย ที่ต้องกู้ยืมสินค้าหรือ เงินทุนจากพ่อค้าคนกลางและต้องเสียดอกเบี้ย, ขวานรายย่อยที่มีทุนมาก แม้ไม่ได้มีการจ้าง แรงงานลูกจ้าง แต่มักมีการปล่อยเงินทุนให้รายย่อยเล็กๆ กู้ยืมเพื่อทำการซื้อสินค้า

ผลจากการนำกรอบการวิเคราะห์ชนชั้นกลางเก่าไปใช้ในการจำแนกมวลชนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในขบวนการพันธมิตรฯ พบว่า ลักษณะชนชั้นกลางเก่าในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งมีลักษณะเป็นนายทุนน้อย ที่ถือครองเงินทุน/ปัจจัยการผลิต และจ้างงานตนเองโดยเงินทุนของตนเอง และยังเป็นนายจ้างของแรงงานที่ตัวเองจ้างอีกส่วนหนึ่ง กลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวแบบปัจเจกบุคคล ซึ่งมีทั้งผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว เป็นเจ้าของร้านอาหาร เป็นเจ้าของร้านโชห่วย เป็นเจ้าของร้านขายเสื้อผ้า เป็นต้น และมาจากหลายส่วนของจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งถูกเรียกกันว่า “แม่ยกพันธมิตร” โดยมีบทบาทสนับสนุนการเคลื่อนไหวอยู่เบื้องหลังด้วยการเป็นแหล่งเสบียงอาหาร การสนับสนุนเงินทุน ตลอดจนสนับสนุนสิ่งจำเป็นต่างๆ ในการขับเคลื่อนมวลชน ในขณะที่อีกส่วนหนึ่ง มีลักษณะเป็นเครือข่ายและมีบทบาทโดดเด่นในการเคลื่อนไหวกับขบวนการพันธมิตรฯ คือ “เครือข่ายชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นการรวมตัวของนักธุรกิจ เอสเอ็มอี และผู้ประกอบการรายย่อย เป็นต้น

2) ชนชั้นกลางใหม่ (new middle class) ในทัศนะของไรท์ เป็นตำแหน่งแห่งที่ทางชนชั้นที่เกิดขึ้นในโครงสร้างทางชนชั้นที่มีรูปแบบซับซ้อน มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ซึ่งเป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเอารัดเอาเปรียบ (exploitation) และสิ่งที่เรียกว่า “ตำแหน่งแห่งที่ทางชนชั้นที่ขัดแย้งกัน” (Contradictory Class Location) โดยมีแนวโน้มที่บางตำแหน่งแห่งที่ทางชนชั้นในมิติหนึ่งจะเป็นผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากชนชั้นนายทุน ในขณะที่อีกมิติหนึ่งจะเป็นผู้เอารัดเอาเปรียบชนชั้นล่าง เนื่องจากชนชั้นกลางมีลักษณะเป็น “ลูกจ้าง” ที่ถูกกันออกไปจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ในขณะที่เดียวกัน ชนชั้นกลางก็มีผลประโยชน์และบทบาทที่ขัดแย้งกับลูกจ้าง เพราะชนชั้นกลางนั้นเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรขององค์กร (organization asset) และยังเป็นผู้ครอบครองทักษะฝีมือและประสบการณ์ (skill asset) (Wright, E.O., 1985: 87)

ตัวชี้วัดการจำแนกตำแหน่งแห่งที่ของชนชั้นกลางใหม่ในทัศนะของไรท์มี 2 ลักษณะคือ

1) Control of Organization Assets หรือ การควบคุมทรัพยากรขององค์กร เป็นตำแหน่งแห่งที่ของชนชั้นกลาง ซึ่งมีระดับการควบคุมที่ครอบคลุมในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กร กล่าวคือ ในองค์กรหนึ่ง ๆ มีทั้งชนชั้นนายทุนเจ้าของบริษัท ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่าง และภายในองค์กรนั้นๆ จะมีการแบ่งฝ่ายหรือแผนกเพื่อแบ่งงานกันทำ เช่น ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการตลาด ฝ่ายควบคุมการผลิต เป็นต้น แต่จะมีอยู่ฝ่ายหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุม

ฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตให้องค์กร ฝ่ายนั้นก็คือ ฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นตำแหน่งแห่งที่ของบรรดาผู้บริหารในระดับต่าง ๆ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถพิเศษในการบริหารจัดการองค์กร แม้ไม่ได้เป็นเจ้าขององค์กรนั้นๆ จึงทำให้ชนชั้นกลางกลุ่มนี้ยังคงไว้ซึ่งสถานะในการเอารอดเอาเปรียบด้านแรงงานด้วยการอาศัยตำแหน่งหน้าที่หรือสถาบรรดาศักดิ์ของตนเองในองค์กร (Wright, E.O., 1985: 92-93)

2) Control of Skill/Credential Assets หรือ การเป็นผู้ครอบครองทักษะความรู้ความสามารถ เป็นตำแหน่งแห่งที่ของชนชั้นกลางผู้ซึ่งมีทักษะความรู้ (โดยเฉพาะทักษะและความรู้ที่มีประกาศนียบัตร ปริญญาบัตร หรือใบรับรองใดๆก็ตาม ซึ่งจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น) รวมทั้งประสบการณ์ หรือความชำนาญ ที่สามารถทำให้เกิดความได้เปรียบต่อชนชั้นล่าง (Wright, E.O., 1985: 92-93) ในแง่การมีความมั่นคงในอาชีพ ความมั่นคงในรายได้ สวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับ รวมไปถึงการมีช่องทางหรือทางเลือกที่หลากหลายในการแสวงหารายได้ เช่น หมอ นักวิชาการ ที่มีความมั่นคงทางอาชีพ เป็นต้น

กล่าวได้ว่าลักษณะที่สำคัญของชนชั้นกลางใหม่ในทัศนะของไรท์มี 2 มิติ คือ ชนชั้นกลางใหม่มีลักษณะที่ขัดแย้งในผลประโยชน์ (Contradictory Interest) และมีลักษณะที่ขัดแย้งในตำแหน่งแห่งที่หรือบทบาท (Contradictory Location) กล่าวคือ ในแง่หนึ่ง ชนชั้นกลางคือ “ลูกจ้าง” ที่มีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกับลูกจ้าง เนื่องจากเขามีตำแหน่งแห่งที่หรือบทบาทในการควบคุมลูกจ้าง เช่น ผู้บริหาร, ผู้จัดการ, หัวหน้าแผนกต่าง ๆ ในองค์กร เป็นต้น และอีกแง่หนึ่งคือ ชนชั้นกลางบางส่วนไม่ได้มีบทบาทในการควบคุมลูกจ้าง แต่เขามีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกับกับลูกจ้าง เนื่องจากเขามีตำแหน่งแห่งที่ในอาชีพที่มั่นคงทั้งรายได้ สวัสดิการ และช่องทางในการแสวงหารายได้ เช่น แพทย์, พยาบาล, นักวิชาการ, หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น ผลประโยชน์และสถานะที่แตกต่างกันนี้ก่อให้เกิดการเอารอดเอาเปรียบขึ้นนั่นเอง

ผลจากการนำกรอบการวิเคราะห์ชนชั้นกลางใหม่ไปใช้ในการจำแนกมวลชนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในขบวนการพันธมิตรฯ พบว่า เครือข่ายที่มีลักษณะโดดเด่น ซึ่งเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยเฉพาะในส่วนที่เป็น “หัวขบวน” ของเครือข่ายนั้นๆ เช่น เครือข่ายจุฬาฯเครือข่ายคุณธรรมนำประชาธิปไตย (จคป.), เครือข่ายนักวิชาการเพื่อประชาธิปไตย (ควป.), เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคม, “เครือข่ายแนวร่วมศิลปินเพื่อประชาธิปไตย, สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) เมื่อพิจารณาเฉพาะหัวขบวนจะ

พบว่าเป็นผู้ประกอบอาชีพ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย, แพทย์, นักวิชาการ, ผู้บริหาร, หัวหน้าหน่วยงาน ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นชนชั้นกลางผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์และทักษะสูง เป็นต้น

7.2 ส่วนที่สอง : ผลการศึกษาจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ว่าขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งในเรื่อง “ผลประโยชน์” ของกลุ่มคนผู้ซึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนกลุ่มนี้รวมตัวกันเป็นขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กล่าวคือ

1) รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขึ้นสู่อำนาจรัฐเพื่อเชื่อมโยงอำนาจทางการเมืองเข้ากับอำนาจทางเศรษฐกิจ ด้วยปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) การประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ที่มีเจตนารมณ์ในการให้ได้มาซึ่งรัฐบาลที่มีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มทุนใหม่สามารถเข้ามาเล่นการเมืองได้โดยไม่ต้องผ่านตัวแทนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนผ่านบทบัญญัติในส่วนของ การได้มาซึ่ง ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ และนั่นทำให้พรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคนายทุนกลุ่มใหม่สามารถเข้าสู่วงการเมืองได้สำเร็จ (2) วิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ที่ส่งผลให้กลุ่มทุนเก่า เช่น ทุนการเงินการธนาคารล่มสลายลง เปิดโอกาสให้กลุ่มทุนใหม่ เช่น ทุนพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นทุนโทรคมนาคม ขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองแทน ซึ่งหากเรามองในแง่พลังทางชนชั้น ชนชั้นนายทุนที่นำโดยพรรคไทยรักไทยถือเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของรัฐทุนนิยมหลังวิกฤตเศรษฐกิจที่กลุ่มทุนใหม่เข้ามาแทนที่กลุ่มทุนเก่าซึ่งล่มสลายลง และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองหลังวิกฤตเศรษฐกิจคือ การลดความขัดแย้งทางสังคม/ชนชั้น ด้วยการเสนอ*แนวนโยบายประชานิยม*ที่ดูเหมือนจะเป็นประโยชน์ร่วมกันของชนชั้นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นล่าง ชนชั้นกลาง และชนชั้นนายทุน

2) อย่างไรก็ตาม นโยบายประชานิยมนี้เองที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนค้ำยันอำนาจและรักษาอำนาจทางการเมืองของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ส่งผลให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ทำการรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองไว้ที่ตนเอง และทำหน้าที่เป็นประธานในการจัดสรรแจกแจงผลประโยชน์ว่าใครจะได้อะไร เมื่อไหร่ อย่างไร และนโยบายประชานิยมภายใต้รัฐบาลพรรคไทยรักไทยนี้ ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อดึงคะแนนเสียงจากการเลือกตั้ง โดยตั้งอยู่บนความสัมพันธ์กับบริบทด้านสังคม

เศรษฐกิจ และการเมืองที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความใฝ่ฝันของประชาชนที่ถูกละเลยจากรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ซึ่งนโยบายประชานิยมนี้ถูกออกแบบมาให้ครอบคลุมประชาชนกลุ่มต่างๆ อย่างทั่วถึงและต่างได้รับประโยชน์จากนโยบายลักษณะนี้กันอย่างถ้วนหน้า ทั้งนี้มีเป้าหมายอีกประการหนึ่งคือการลดทอน และกลบเกลื่อนสิ่งที่เรียกว่าการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อรักษาเสถียรภาพของอำนาจเอาไว้ ด้วยการสร้าง “Sense of Universality” หรือทำให้ทุกคนรู้สึกว่าเป็น “เท่ากัน” ในทางความคิด (ส่วนความเป็นจริงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง) โดยไม่ให้เกิดการรับรู้ต่อความขัดแย้งทางชนชั้นและเป็นการทำให้ความขัดแย้งทางชนชั้นไม่ชัดเจน

3) ความได้เปรียบในการครองอำนาจรัฐด้วยการใช้นโยบายประชานิยมเป็นฐานสนับสนุนและค้ำยันอำนาจทางการเมือง ทำให้ในที่สุด รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ได้เชื่อมโยงอำนาจรัฐเข้ากับอำนาจทางเศรษฐกิจเพื่อเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการแบ่งปัน “ผลประโยชน์” ที่มีลักษณะไม่ลงตัว เนื่องจากรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นรัฐบาลที่มีลักษณะการบริหารงานแบบรวมศูนย์อำนาจภายใต้การนำของกลุ่มทุนใหม่ ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางชนชั้นขึ้นใน 2 ลักษณะคือ (1) เกิดความขัดแย้งในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวของกลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มอำนาจเก่า กับชนชั้นนายทุนกลุ่มใหม่ในรัฐบาลพรรคไทยรักไทย เพราะกลุ่มทุนใหม่ได้เปลี่ยนแปลงการกินรวบแบบชนชั้นเป็นการกินรวบเฉพาะกลุ่มพวกพ้อง จนทำให้เกิดการกระจุกตัวของความมั่งคั่งเฉพาะกลุ่มที่เป็นพวกพ้องกับรัฐบาล (2) เกิดความขัดแย้งในการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นกลางและชนชั้นล่างผ่านนโยบายประชานิยมที่รัฐจัดเก็บภาษีจากชนชั้นกลางในมูลค่าที่มากกว่าการจัดเก็บภาษีจากชนชั้นล่าง แต่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ กลับหยิบยื่นผลประโยชน์ให้แก่ชนชั้นล่างมากกว่า เช่น นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ที่พบว่าผู้ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายนี้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นชนชั้นล่าง

4) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชนชั้นกลาง ชนชั้นนายทุนนอกเครือข่ายทักษิณ และกลุ่มอำนาจเก่าผู้ซึ่งสูญเสียผลประโยชน์ ก่อเกิดเป็นขบวนการต่อต้านคัดค้านการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ภายใต้ขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม วิฤตการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กลับถูกปิดบังอำพรางและเบี่ยงเบนประเด็นความสนใจไปที่ “ข้อกล่าวหา” ของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร 3 ข้อกล่าวหาที่สำคัญ คือ ข้อกล่าวหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ข้อกล่าวหาเรื่องการใช้ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ ข้อกล่าวหาเรื่องการเมืองรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ ข้อกล่าวหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและการใช้ความรุนแรงละเมิดสิทธิ

มนุษย์ชน เป็นข้อกล่าวหาที่สามารถพิสูจน์ได้เป็นรูปธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย ส่วนข้อกล่าวหาเรื่องการไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นข้อกล่าวหาที่พิสูจน์ได้ยากกว่าข้อกล่าวหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และข้อกล่าวหาเรื่องการไร้ความรุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะข้อกล่าวหานี้มักตั้งอยู่บนพื้นฐานการมองจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมากกว่าว่าสิ่งใดที่ถือเป็นการละเมิดพระราชอำนาจและการไม่จงรักภักดีและสิ่งใดที่ไม่ใช่ แต่ข้อกล่าวหานี้มีนัยสำคัญต่อยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในเวลาต่อมา

7.3 ส่วนที่สาม : ผลการศึกษาจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ว่า เพราะเหตุใดขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจึงถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง

ผลการศึกษา สามารถอธิบายได้ว่าขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นการทำแนวร่วมระหว่างชนชั้นที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นนายทุนนอกเครือข่ายทักษิณที่ถูกลดความสำคัญลงและสูญเสียผลประโยชน์จากระบอบทักษิณ กับกลุ่มองค์กรภาคประชาชน องค์กรสาธารณะประโยชน์ (NGOs) และเครือข่ายต่างๆ แต่ลักษณะการเคลื่อนไหวของขบวนการมีแนวโน้มเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

1) กลุ่มคนที่เป็นมวลชนของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกับชนชั้นล่าง ผ่านทางนโยบายประชานิยมที่รัฐจัดเก็บภาษีจากชนชั้นกลางในมูลค่าที่มากกว่าการจัดเก็บภาษีจากชนชั้นล่าง แต่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ กลับหยิบยื่นผลประโยชน์ให้แก่ชนชั้นล่างมากกว่า และมวลชนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวส่วนใหญ่เป็นมวลชนชนชั้นกลางที่เป็นฐานมวลชนดั้งเดิมของขบวนการกู้ชาติของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ในขณะที่องค์กรภาคประชาชนซึ่งเข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นองค์กรขนาดเล็ก ไม่ได้มีฐานมวลชนขนาดใหญ่สนับสนุนเท่าใดนัก และบางองค์กรก็เข้าร่วมเฉพาะในนามโดยไม่มีมวลชนมาเข้าร่วมด้วย

2) ลักษณะอำนาจนำในการเคลื่อนไหวโน้มเอียงไปทางชนชั้นกลาง โดยเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้อำนาจนำโน้มเอียงไปทางชนชั้นกลางเนื่องจากแกนนำซึ่งเป็นตัวแทนของมวลชนชั้นกลาง เช่นนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นผู้ครอบครอง “สื่อ” ซึ่งเป็นเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพในการสร้างความยอมรับทางอุดมการณ์ ที่ช่วยต่อยอด ผลิตซ้ำ และขยายผลภาคปฏิบัติการทางอุดมการณ์ต่างๆ เพื่อธำรงรักษาสภาวะการครองอำนาจนำของชนชั้นที่ครอบครองสื่อ

3) แนวทางการเคลื่อนไหว หรือระบบคิด ซึ่งครอบคลุมในเรื่อง “วาทกรรม” และ “อุดมการณ์” มีแนวโน้มที่ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง กล่าวคือ

แนวทางการเคลื่อนไหวและระบบคิดของขบวนการพันธมิตรฯ ยึดโยงอยู่กับแนวคิด “ชาตินิยมแบบกษัตริย์นิยม” ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อลดทอนความชอบธรรมของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ภายใต้คำขวัญ “ถวายเป็นพระราชอำนาจ” แนวคิดชาตินิยมแบบกษัตริย์นิยม สะท้อนออกมาในรูปแบบยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว 2 ลักษณะที่สำคัญคือ “ข้อเรียกร้องมาตรา 7” ในการขอพึ่งพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอพระราชทานนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นยุทธวิธีที่มีลักษณะโดดเด่นมากที่สุดของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และที่สำคัญ ยังสะท้อนให้เห็นอำนาจนำในการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่โน้มเอียงไปในแนวทางของชนชั้นกลาง ซึ่งเน้นการเคลื่อนไหวในแนวทางชาตินิยมแบบกษัตริย์นิยม ทั้งนี้เนื่องจากยุทธศาสตร์มาตรา 7 เป็นยุทธศาสตร์ที่ต่อเนื่องและเป็นเรื่องเดียวกันกับยุทธศาสตร์ “ถวายเป็นพระราชอำนาจ” ของขบวนการกู้ชาติของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่เคลื่อนไหวภายใต้รายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” มาก่อนหน้านี้ ทั้งยังส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อมวลชนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหว โดยมวลชนที่เป็นฝ่ายภาคประชาชนได้ลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด แม้แกนนำฝ่ายภาคประชาชนยังคงอยู่ก็ตาม นั่นแสดงให้เห็นว่า กลุ่มของฝ่ายนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่มีมวลชนชั้นกลางหนุนหลัง ได้กลายมาเป็นผู้ควบคุมและมีอำนาจในการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์และยุทธวิธีอย่างสมบูรณ์

ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวอีกลักษณะหนึ่ง คือ เรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์” ซึ่งเป็นการใช้ประเด็นการไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์โจมดี พ.ต.ท.ทักษิณ อย่างเข้มข้น เพราะเนื้อหา 1 ใน 5 ข้อหลักที่สำคัญของปฏิญญาฟินแลนด์ คือ ความพยายามในการลดบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เหลือเป็นเพียงสัญลักษณ์และในด้านพิธีกรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าการใช้ยุทธศาสตร์ปฏิญญาฟินแลนด์นั้นไม่ได้เป็นการเปิดประเด็นใหม่ของการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แต่เป็นการเอาเรื่องเก่าๆ มาประมวลออกเป็นภาพรวม โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล เวลา และสถานที่ และมีความพยายามแสดงให้เห็นความน่ากลัวของปฏิญญาฟินแลนด์ ซึ่งสาระสำคัญทุกประเด็นได้ถูกขยายความเพิ่มเติม

4) ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นกลางกับประชาธิปไตย มีแนวโน้มที่ไม่ส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าชนชั้นกลางมีแนวโน้มในการปฏิเสธการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งไม่ยอมรับการใช้เสียงข้างมากในการได้มาซึ่งผู้นำประเทศ ทั้งนี้ฐานคิดที่ทำให้ชนชั้นกลางมีความคิดในแนวทางดังกล่าว คือ การมองชาวบ้านในชนบทเป็นต้นตอที่สำคัญที่สุดของประชาธิปไตยแบบตัวแทน ดังนั้นพวกเขาจึงเสนอโมเดลในการแก้ไขปัญหาด้วย

ข้อเสนอ “การเมืองใหม่” ที่ให้ ส.ส.มาจากการเลือกตั้ง 30% และมาจากการแต่งตั้ง 70% ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปฏิเสธหลักการ 1 คน 1 เสียงของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ข้อเสนอการเมืองใหม่ยังมีลักษณะเชื่อมโยงอยู่กับการเมืองเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการใช้วาทกรรมในลักษณะนี้มีสถานะเป็นเพียงเครื่องมือทางอุดมการณ์ในหมู่ชนชั้นกลางและชนชั้นนายทุนต่างๆ ที่ใช้ทำลายศัตรูทางการเมือง โดยที่ไม่มีเนื้อหาสาระที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาประชาธิปไตย

8. บทสรุป

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2548-2549 ในระดับหนึ่ง เราสามารถมองได้ว่าจุดเริ่มต้นทั้งหมดของปัญหา เกี่ยวข้องกับปัญหาค้างเดิมที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง คือปัญหาว่าด้วยเรื่องชนชั้น

ความสำคัญในการเข้าใจความขัดแย้งระหว่างชนชั้นอยู่ที่ผลประโยชน์ของแต่ละชนชั้น นั่นหมายความว่าหากเราพอใจในระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในปัจจุบัน เราก็ไม่จำเป็นต้องทำการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมอีก อย่างไรก็ตาม ชนชั้นเป็นกลุ่มทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัย (Epoch) ในฐานะที่กำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิตและวิธีการผลิต (Mode of production) ในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์ ในวิธีการผลิตแบบทุนนิยมจะมีตัวแสดงหลักอยู่สองชนชั้น คือ ชนชั้นนายทุน ผู้ทำหน้าที่ปกครอง ครอบงำ เอารัดเอาเปรียบ ชนชั้นแรงงาน ผู้ถูกปกครอง และต่อสู้กับการเอารัดเอาเปรียบ อย่างไรก็ตามการก่อรูปลักษณะทางสังคม (Social formation) ในวิธีการผลิตแบบทุนนิยมทำให้เกิด “ความปลิกย่อยทางชนชั้น” ขึ้นอีกมาก แม้ยังคงมีสิ่งตกค้างจากสังคมยุคเก่า เช่น ความเชื่อแบบเก่า ระบบอุปถัมภ์ ความโหยหาอาลัยอาวรณ์ต่ออดีต แต่ก็มีสิ่งใหม่ซึ่งเป็นหน่ออ่อนเกิดขึ้น เช่น ชนชั้นกลาง การวิเคราะห์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงสมัยรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถือเป็นระดับการวิเคราะห์จุดบรรจบของเหตุการณ์ (Conjuncture) ซึ่งมีปรากฏการณ์ทางการเมืองต่างๆ เกิดขึ้นนั่นคือ การชุมนุมประท้วงของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีปรากฏการณ์การสร้างพันธมิตรแนวร่วม รวมถึงการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของชนชั้นในสังคมอันหลากหลายทั้งในระดับย่อยและภาพรวม โดยมีลักษณะการฟุ้งฟิง ขัดแย้ง และปะทะประสานกันตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการมีเป้าหมายทางการเมืองที่ร่วมกัน หรือแตกต่างกัน

สำหรับแนวคิดมาร์คซิสต์แล้วนั้น ความขัดแย้งทางชนชั้นและการต่อสู้ทางชนชั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ตลอดเวลาในมิติการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อย่างไรก็ตามในการอธิบายจากมุมมองชนชั้นมักมีความซับซ้อนและจะต้องให้ความสำคัญกับความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้นในช่วงเวลาเฉพาะหนึ่งๆ เช่น ในช่วงสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ได้เกิดการเปลี่ยนชุดอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองครั้งสำคัญจากวิกฤตเศรษฐกิจ เปิดโอกาสให้กลุ่มทุนใหม่พรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มทุนในยุคสมัยโลกาภิวัตน์เข้าสู่อำนาจทางการเมือง และเพื่อต้องการยึดกุมอำนาจทางการเมือง และอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน จำเป็นต้องอาศัยอำนาจอันชอบธรรมผ่านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงต้องสร้างแนวร่วมและความสนับสนุนจากประชาชนที่เป็นฐานเสียง โดยเฉพาะในชนบทผ่านนโยบายประชานิยมรูปแบบต่างๆ ที่แจกจ่ายผลประโยชน์ให้ชนชั้นล่าง กล่าวได้ว่านโยบายประชานิยมซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างแนวร่วมของกลุ่มทุนใหม่นั้น สอดคล้องกับความต้องการของชนชั้นล่างอย่างรวดเร็วทันใจ ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ชนชั้นกลาง เช่น ข้าราชการ นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ที่ยังคงยึดติดความคิดแบบอนุรักษนิยม โหยหาอดีตที่ตนเองเคยมีอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และเข้าถึงทรัพยากรได้มากกว่าชนชั้นล่าง เพราะโครงสร้างการจัดสรรทรัพยากรในอดีตที่โน้มเอียงและให้ประโยชน์แก่ชนชั้นกลางมากกว่านั้นกำลังถูกบั่นทอนและช่วงชิงไปให้แก่ชนชั้นล่าง ชนชั้นกลางจึงแสวงหาแนวร่วมแบบชั่วคราว เพื่อช่วงชิงสิ่งที่สูญเสียไปกลับคืนมา แต่การสร้างแนวร่วมนั้นยิ่งทำให้ชนชั้นมีส่วนย่อย และแบ่งแยกให้ชัดเจนได้ยากขึ้น เราจึงต้องจับทิศทางหลักในการสร้างแนวร่วมให้ได้เพราะจะทำให้เห็นร่องรอยทางชนชั้นในการสร้างแนวร่วมนั้นได้ชัดเจน เช่น การวิเคราะห์วาทกรรม อุดมการณ์ ระบบคิด แนวทางในการเคลื่อนไหว เป็นต้น ดังนั้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีแนวโน้มเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง มักสอดคล้องและมีร่องรอยให้มองเห็นได้จาก “เงื่อนไข” ที่ส่งเสริมให้ผลประโยชน์ของชนชั้นกลางสามารถเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ ประเด็นนี้ต่างหากที่เป็นลักษณะเฉพาะซึ่งจำแนกแยกแยะให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้เป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง หากใช้เพียงแค่การจัดแถวระดมมวลชนระหว่างการเคลื่อนไหวต่อสู้เท่านั้น